

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ РОЗВИТОК МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ В УМОВАХ ЗВО

Professional development of a person is the result of a conscious interaction of a specialist with a certain social environment, in the process of which a person satisfies his own needs for the development of such personal qualities that ensure the success of professional activity and life in general. ... Professional development of a future specialist is a deliberate, purposeful process of increasing the level of competence and creativity in accordance with external socio-economic requirements and a personal program of implementation in life.

Пріоритетним завданням державної політики є створення умов для професійного розвитку особистості в процесі професійної підготовки. Сьогодні результатом свідомої взаємодії фахівця з конкретним соціальним середовищем, у процесі якої людина реалізує власні потреби щодо розвитку в себе таких особистісних якостей, які забезпечують успішність професійної діяльності та життєдіяльності в цілому. Це забезпечує конкурентоспроможного фахівця і як наслідок – кар'єрне зростання та самореалізацію. Тож ми бачимо, що до випускників ЗВО, вимоги не тільки щодо наявності базових професійно важливих якостей особистості, а ще й до здатності майбутнього фахівця аналізувати свою професійну діяльність, удосконалювати професійні навички, засвоювати нові професійні напрямки.

Особистісно-професійний розвиток майбутнього фахівця - це свідомий, цілеспрямований процес підвищення рівня компетентності та творчий підхід відповідно до зовнішніх соціально-економічних вимог і особистої програми реалізації в житті. Особистість розвивається впродовж всього навчання, освоєння професії і виконання професійної діяльності, це основне джерело професійного розвитку на початкових етапах професійного становлення здобувача вищої освіти. Протягом навчання співвідношення особистісного та професійного розвитку набуває характеру певної цілісності. Професійний розвиток особистості починає домінувати над особистісним і визначати його. У процесі професійного становлення відповідальність є основним чинником формування професійного та життєвого шляху особистості. Серед властивостей особистостей, що зумовляють наявність та розвиток професійно важливих якостей у фахівця, ми пропонуємо розглянути наступні: індивідуально-типологічні, характерологічні особливості, когнітивні здібності, мотиваційну структуру особистості, ідентичність обраній професії тощо. Ми погоджуємося з В. А. Бодровим, що характеристики які належать до професійного становлення особистості це: – професійна мотивація як спонукальна та спрямовуюча активність особистості на задоволення не тільки біологічних потреб, але насамперед потреб у праці, спілкуванні, самоствердженні, самореалізації, самовдосконаленні; – загальна і професійна підготовленість у формі попередніх і кваліфікаційних знань, навичок і умінь, необхідних для виконання стандартних та нетипових професійних завдань; – рівень функціональної готовності і резервів організму до трудової діяльності, розвиток професійно важливих фізіологічних функцій аналізаторів та фізичних якостей; – стан індивідуально-психологічних функцій людини і насамперед професійно важливих якостей для конкретної діяльності, що характеризують пізнавальні процеси і психомоторику, темперамент, характерологічні та емоційно-вольові особливості особистості. (А Бодров, 2001). Тому етап сучасного розвитку суспільства - це час підвищеної ролі інновацій, використання нових підходів до впровадження й застосування інтелектуальної індустрії, що потребує розробки нових підходів до спеціалістів різних галузей.

Майбутній фахівець повинен володіти не тільки високим рівнем фахових знань, але й методів пізнання у суспільстві, високим духовно-моральним та соціально-психологічним розвитком. Технології, наука, освіта в умовах євроінтеграційних процесів і глобалізації зумовляють нові виклики і перспективи професійного розвитку майбутніх фахівців. Зростаюча роль особистості передбачає і зростання рівня її відповідальності за правильний вибір в професії, допомоги людині в складних рішеннях професійного самовизначення не можна без систематичних досліджень. Описано важливість сучасній ідеї зростання особистості, самоактуалізації, самовдосконалення, прагнення людини до особистісного піднесення в професійній діяльності. Діяльність особистості за самовизначенням та самореалізацією в професії є важливою сферою її соціальної активності та збуджується і регулюється складною системою мотивів. Слід розрізняти категорії мотивації і мотиву особистості. Мотив є один з компонентів складного процесу мотиваційної роботи. Система мотивації передбачає взаємодію різних компонентів, що спонукають активність суб'єкта: потреб, інтересів, установок, ціннісних орієнтацій, ідеалів і т.д., в результаті якої формується мотиваційна тенденція, наприклад, спрямованість на певний вид професійної діяльності. При виробленні мотиваційної тенденції, різні мотиви конкурують один з одним, йде внутрішня боротьба в міжмотиваційному просторі особистості. У конкретній ситуації актуалізуються певні мотиви. Тому будь-яка діяльність суб'єкта, в тому числі і професійна, полімотивована, що на вербальному рівні може виражатися в суперечки між мотивами. У зв'язку з чим, слід говорити про домінуючу мотиваційну тенденцію або про переважаючу стратегії поведінки в процесі професійного самовизначення майбутнього фахівця.

Отже, діяльність – це складна творча робота людини, що направлена на винахідництво і створення матеріальних цінностей, на розвиток науки і техніки у цивілізаційному суспільстві. Показниками мотиваційного компоненту структури професії спеціаліста, є складові спрямованості особистості, як її підструктури. Це інтереси, мотиви, установки, наміри, ціннісні орієнтації, потреби, нахили та творча реалізація. Домінуючими компонентами мотиваційної сфери виступають інтереси, мотиви та професійні наміри. Саме ці показники визначають ставлення особистості до готовності виконувати певну діяльність. Критеріями мотиваційного компоненту професійності є чіткість ієрархічної структури мотивів, їх стійкість та дієвість. Мотивація виконує не тільки спонукаючу функцію, а й спрямовує і регулює діяльність особистості. Оскільки процеси мотивації не закінчуються з постановкою мети, а регулюють діяльність до її досягнення (або корекції), то разом з вибором професії інженера мотиваційна робота не закінчується, а продовжується в ході підвищення кваліфікації, відбувається подальша розробка і конкретизація мотивів професійного самовдосконалення. Мотиви професії можуть трансформуватися протягом всього життя через оволодіння особистістю професіоналізму та кваліфікованості. Мотиви професійного самовдосконалення конкретизуються, видозмінюються залежно від задоволеності своїми досягненнями: навчанням, місцем роботи, професійним просуванням по кар'єрній сходинці і т.п. Мотивація особистості є складна система зовнішніх і внутрішніх факторів і механізмів, що спонукають, направляють і регулюють діяльність щодо підготовки та здійснення вибору свого професійного шляху, постановки та досягнення професійних цілей, вибору засобів їх досягнення, а також діяльність з саморозвитку і самовдосконалення в професійній сфері. Аналіз особистісного розвитку майбутнього фахівця, проведений з позиції аксіологічного підходу, показав, що підставою (ціннісною базою) для формування особистості є цінності творчості, духовності та моральності, загальної соціальної обгрунтованості і конкретної (регіональної) соціальної значущості професійної діяльності. Отже, процес особистісно-професійного становлення в ЗВО – складний, етапний, динамічний. Важливими залишаються якості особистості майбутнього фахівця, які розвиваються і вдосконалюються у процесі здобуття професійної професійної компетентності.